

194. GAJDKOWSKI Stanisław, ur. 25 IV 1908 r., rolnik, mieszkał w Szczechowie (Szczachowie), pow. Rypin. Aresztowany 24 XI 1939 r. **Ślad po nim zaginął. Prawdopodobnie rozstrzelano go w lasach skrwilnieńskich.**^{1, 2, 3, 4.}

Stanisław Gajdkowski został aresztowany przez członków paramilitarnej organizacji Selbstschutz⁵ z Rypina 24 listopada 1939 r. jako osoba nieprzychylna sąsiadom Niemcom⁶.

Prochy Stanisława Gajdkowskiego znajdują się najprawdopodobniej w zbiorowych mogiłach na cmentarzu leśnym na tzw. Raku⁷ k. Skrwilna.

Pomnik ofiar hitleryzmu na Raku.

Foto 29 października 2019 r,

Źródło: Strona internetowa Zespołu Szkół w Chrostkowie.

<http://www.zschrostkowo.com/n,szkola-pamietaj>

[Dostęp 2023-12-22]

¹ Antoni Witkowski, Mordercy Solbstschuzu, Wyd. MON, W-wa 1986r, s. 124.

² R. Piotrowski, Słownik biograficzny osób zamordowanych przez Niemców w latach 1939-1945 (ziemia dobrzyńska) (w:) Katalog Zbrodni. Ziemia Dobrzyńska, pod red. A. Szalkowskiego, Rypin 2010, s. 9-267.

³ Red. A. Szalkowski o P. Gałkowski, Zbrodnie niemieckie na Ziemi Dobrzyńskiej (byłe powiaty Lipno i Rypin) w latach 1939-1945, Wyd. Muzeum Ziemi Dobrzyńskiej w Rypinie, Rypin 2019, s.589.

⁴ Polacy, Żydzi, Niemcy Ziemi Sierpeckiej w okresie międzywojennym i w czasie II wojny światowej, Praca zbiorowa: Dariusz Lazarowski, Anna Stręciwilk, Krzysztof Stręciwilk, Elżbieta Żendarska, Wydawca: Społeczny Komitet Renowacji Miejsca Pamięci Narodowej w Sierpcu, ul. Wojska Polskiego 28a, Sierpc 2022 rok, s. 366.

⁵ Selbstschutz - 20 września 1939 roku z miejscowych Niemców (Volksdeutschéw) zostaje utworzona organizacja samoobrony nosząca nazwę Selbstschltz („Samoobrona obywateli narodowości niemieckiej”), zamieszkującej terytorium II Rzeczypospolitej. Giną również osoby wskazane przez okolicznych Niemców które miały jakiegokolwiek zatargi bądź byli nieprzychylni sąsiadom Niemcom.

⁶ Powiat rypiński i lipnowski w czasie II wojny światowej zostały włączone do III Rzeszy i miał być poddany germanizacji. Planowano tego dokonać poprzez eksterminację grupy przywódczej, czyli inteligencji polskiej, ludzi aktywnych politycznie i społecznie. Makabrycznego dzieła dokonała organizacja paramilitarna Selbstchutz, jesienią 1939 roku. Na listach osób, które miały zostać wymordowane znaleźli się przede wszystkim nauczyciele, księża i ziemianie, którzy zdaniem hitlerowskich Niemiec, mogli stawić opór w planach germanizacji.

⁷ W latach 1939-1945 w lesie skrwileńskim koło miejscowości Rak hitlerowcy dokonywali masowych egzekucji Polaków i Żydów. Z badań przeprowadzonych w 1945 r. wynika, że mogło tam zostać pogrzebanych około 1450 zwłok. Zdaniem niektórych badaczy w owym okresie mogło zginąć z rąk niemieckich okupantów nawet 2 tysiące mieszkańców powiatu rypińskiego. Wśród ofiar znajdowali się między innymi: członkowie żydowskiego Judenratu z Rypina (zamordowani pod koniec października 1939 r.), blisko 65 nauczycieli podstępnie aresztowanych podczas urządzanej przez Niemców pedagogicznej "konferencji", wielu księży, urzędników, ziemian, rzemieślników i harcerzy. Niemieccy zbrodniarze mordowali również w "Domu Kaźni" w Rypinie, a do skrwileńskich lasów przywozili trupy i tu zakopywali w wielkich dołach. Masowe zakopywanie zwłok pośród skrwileńskich lasów trwało od jesieni 1939 do 1944 roku. Pod koniec wojny hitlerowcy starali się szybko zacierać ślady swoich zbrodni. Wykopywano zwłoki i palono na stosach.